

ישיבת המתמידים "מאור שרגא" בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רמת ויזניץ חיפה

בס"ד

תמוז תשפ"ו

פרשת "בלק"

"וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי" (כ"ב ב'). בלק הבין בבני ישראל שיכולים לפעול בדיבור כל מה שרוצים, כמו שאמרו חז"ל (סוטה י"ב) צדיק גוזר והקב"ה מקיים, וזהו: "וירא" לשון הבנה (וירא וירץ) שהבין "את כל אשר עשה ישראל" הוא "לאמרי" כלומר בשביל אמרי פיו והוא הדיבור. (נועם אלימלך)

*

"וילכו זקני מואב עם זקני מדין וקסמים בידם" (כ"ב ז'). רש"י: קסם זה נטלו בידם... אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת. לכאורה לפי זה היה צריך לומר "וקסמים אתם"? כי הרי לא נטלו בידם ממש כלום? אלא "בידם" ר"ת בלעם יבא דבריו מתקיימים, בלעם ישאר דבריו מבוטלים, וזה הכוונה: "וקסמים" הקסם היחידי היה הסימן "בידי"ם". (ספה"ק)

*

"ויקם בלעם בבוקר ויחבש את אתונו" (כ"ב כ"א). רש"י: אמר הקב"ה, רשע כבר קדמך אברהם אביהם שנאמר (בראשית כ"ב ג') "וישכם אברהם בבוקר ויחבש את חמורו". לכאורה מה בכך שכבר קדמו אברהם אבינו, ומדוע לא יצליח עי"ז דרכו? אלא כך אמר לו הקב"ה: הן רואה אתה כי גם אביהם השכים בבוקר וחבש בעצמו את חמורו, כדי לעשות לי נחת רוח ולמלא את רצוני, אעפ"כ לא יצא מכל זה מאומה, שכן לא הנחתי לו להקריב את יצחק, משום שרצוני היה כי יצא ממנו עם ישראל, הרי עאכ"ו כשאתה משכים בבוקר וחובש את אתונך כדי לגרום רעה לישראל בניגוד לרצוני, בודאי שלא יצא מאומה.

(הרבי מקוצק)

*

"כי הכיתני זה שלש רגלים" (כ"ב כ"ח). רש"י: רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה. שואלים המפרשים: מה טעם הזכיר לו דוקא זכות מצות שלש רגלים? וי"ל עי"פ מה שאמרו חז"ל (יומא כ"א) 'בשעה שישראל עולין לרגל עומדים צפופים ומשתחוים רוחים'. והענין הוא כי היה להם אז התפשטות הגשמיות ע"כ היו משתחוים רוחים כי הרוחניות אינו תופס מקום. אבל אצל בלעם נאמר (כ"ב כ"ה) "ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה", אשר בלחיצה קטנה הרגיש כאב הרגל וכעס, לכן "ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים", אתה מגושם כ"כ אם תהיה נלחץ אל הקיר אתה מכה אותי, ועתה הנך מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים שיש להם התפשטות הגשמיות כי משתחוים רוחים. (אהבת ישראל)

*

"חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי" (כ"ב ל"ד). לכאורה אם לא ידע א"כ מה החטא? אלא האדם מה שהוא ראוי לדעת ולהבין ולא ידע – אזי חייב בדבר, כי עי"כ נתן לו הקב"ה השכל להשכיל ולהבין, גם כאן בלעם היה לו להבין כי לא לחנם עשה האתון כך, לכן "חטאתי" היה זה חטא "כי לא ידעתי" שלא שם לב לדעת ולהבין. (שלי"ה הק')

*

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו" (כ"ג כ"א). הנה מי שהוא אוהב את הקב"ה זה בא ע"י שמשגיח את שפלותו וחסרונו מה שמקצר בעבודתו כלפי טובותיו ית"ש אלינו, וממילא מי שמעיין בחסרונותיו אינו רואה חסרונות אחרים, ומי שאוהב להקב"ה אוהב לבניו, ואפילו שיש לקצת עבירות אזי "על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י' י"ב) ודן אותם לכף זכות, רואה מעלות ישראל ולא חסרונות, וזה הפי': "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" אדם שאינו מביט בחסרונות חברו רק רואה מעלות – סימן הוא ש"די אלקיו עמו". (דברי אמת)

*

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" (כ"ג כ"ד). לביא חלש מאריה שהוא הזכר, ורמז כאן כי הבא לטהר מסייעין אותו, וזה: "הן עם כלביא יקום" אם אדם מתאמץ לקום כלביא, אזי הקב"ה יעזור לו "כארי יתנשא". (תורת המגיד)

*

מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעוה"ז ונוחלין העוה"ב... אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גהינם ויורדין לבאר שחת'...(אבות פ"ה).

לכאורה מה השאלה מה בין תלמידיו? מי לא יודע את ההבדל, אלו צדיקים ואלו רשעים? ועוד נאמר 'תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעוה"ז ונוחלין עוה"ב', האם זה כל החילוק בין תלמידי אברהם לתלמידי בלעם הרשע? אלא כל אחד יכול להבדיל ביניהם אלו עושים מצוות ומעש"ט, ואלו עושים עבירות, אבל יש עוד הבדל ביניהם שלא כל אחד יכול להבין, רק מי שמסקיף היטב על מעשיהם שלכאורה נראים שווה, וזאת ה'אכילה' – תלמידי אברהם אבינו 'אוכלים' אבל באכילתם טמון משהו יותר גבוה ועילאי, הם אוכלים במטרה להתחזק לעבודת השי"ת במצוות ומעש"ט, הם 'אוכלים בעוה"ז' אבל 'נוחלין עוה"ב' עם אכילתן זאת מקיימים מצוות ומעש"ט, משא"כ תלמידי בלעם הרשע באכילתן 'יורדין לבאר שחת' (סדורו של שבת)

*

השכמה

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כ"ג כ"ד). פי' רש"י: כשהן עומדים משנתן שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את מצוות, ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין, לא ישכב בלילה על מיטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו, כיצד? קורא את שמע על מיטתו ומפקיד רוחו ביד המקום, ע"כ.

מפסוק זה למדו רבותינו וקבעו הלכה לדורות (שו"ע או"ח סי' א'): "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר את השחר". ואכן מעלת ה**השכמה** חשיבות רבה לה.

כבר נשתבחו בזה אבותינו, כדמצינו אצל **אברהם** אבינו "וישכם אברהם בבוקר" (בראשית כ"ב ג') לקיים מצות בוראו, כן מצינו אצל **משה** רבינו "ומשה עלה אל האלקים" (שמות י"ט ג'), ופי' רש"י: וכל עליותיו בהשכמה היו שנאמר (שמות ל"ד ד') "וישכם משה בבוקר", ופי' בספ"ק: וכל עליותיו – ברוחניות, בהשכמה היו – שהיה משכים לעבודת השי"ת.

כן מצינו אצל **דוד** המלך שאמר (תהלים פ"ו): "שמרה נפשי כי חסיד אני", דרשו חז"ל (ברכות ד') שאמר: ולא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד ג' שעות ואני חצות לילה אקום להודות לך. למדים אנו להיות חסיד אמיתי, צריכים לקום ולהשכים לעבודת השי"ת, וכבר רמזו "כי חסיד אני" בגימ' "ויז'ניץ".

כן מפרש בספ"ק (אהבת שלום פר' משפטים) תועלת השכמה – להתגבר על היצה"ר, כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין ע"ב) עה"פ (שמות כ"ב א'): "אם במחתרת ימצא הגנב"... והתורה אמרה אם בא להרגך **השכם** להורגו. וכן פי' רש"י כאן: למדך תורה אם בא להרגך השכם להורגו. דיש ג' מיני השכמה בחיי האדם – בימי הנעורים, בבוקר, ובמחשבה, וצריך האדם להשכים להתגבר על היצה"ר בכל ג' הדברים הנ"ל, עיי"ש. וכן אמרו חז"ל (עירובין כ"א) במי אתה מוצא דברי תורה במי שמשכים ומעריב עליהם.

אך צריך אדם לדעת כי ההשכמה בבוקר והצלחתה תלויה כיצד שהלך לישון בערב, אם הלך לישון מתוך דברי תורה ויראת שמים, אזי יהיה לו קל להשכים בבוקר, כמו שמוצא בספ"ק עה"פ (שמות ט"ז ו'): "ערב וידעתם וכו' ובוקר וראיתם את כבוד ד' ", היינו "ערב וידעתם" – כאשר הולך לישון זוכר ניסי יציאת מצרים ומתלבש ביראת ד', אזי ממילא "ובוקר וראיתם את כבוד ד' " (בית פנחס). כן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ס"ג): "אם זכרתיך על יצועי – באשמורות אהגה בך".

כן פי' הרב הק' השרף מסטערליסק זצ"ל, מה שמוצא בשו"ע או"ח סי' א': "יתגבר כארי לעבודת הבורא", והוסיף הרמ"א: "ובשכבו יידע לפני מי הוא שוכב", דהרמ"א מפרש כוונת המחבר, אם אדם רוצה לעמוד בבוקר כארי לעבודת הבורא, אזי צריך ללכת לשכב ג"כ על זה האופן, להשביע נפשו קודם השינה בתורה ויר"ש, לכן אמר: ובשכבו יידע לפני מי הוא שוכב.

על פי זה פי' בעל ה"מקור ברוך" זצ"ל (אגרות קס"ה) כוונת הפסוק: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", אבל לזה צריכים מקודם "לא ישכב עד יאכל טרף", וכפי' רש"י.

(באר יחיאל)

* * *

מעמד 'חומש סעודה' בבית המדרש הגדול ברמת ויז'ניץ
בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(יקול ברמה' - צילום : אברומי ברגר)